

Інформація
про результати виконання Регіональної цільової програми розвитку
та підтримки малого і середнього підприємництва на 2018-2020 роки
за I півріччя 2020 року

Протягом звітнього періоду підтримка підприємництва в області здійснювалась відповідно до заходів Регіональної цільової програми розвитку та підтримки малого і середнього підприємництва на 2018-2020 роки, затвердженої розпорядженням голови обласної державної адміністрації – керівника обласної військово-цивільної адміністрації від 02.04.2018 № 272 (зі змінами) (далі – Програма), аналогічних міських і районних програм, реалізації в області законів України: «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні», «Про інвестиційну діяльність», «Про адміністративні послуги», інших нормативно-правових актів.

Робота місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування спрямовувалась на забезпечення стабільних умов для створення та функціонування суб'єктів підприємництва, вирішення проблем підприємництва, підвищення ефективності діяльності центрів надання адміністративних послуг, покращання рівня інформаційного забезпечення суб'єктів підприємницької діяльності та надання кваліфікованої консультативної підтримки, навчання та перенавчання незайнятого населення з орієнтацією на заняття підприємницькою діяльністю тощо.

Стан розвитку малого та середнього підприємництва

За попередньою інформацією Головного управління статистики у Луганській області та Головного управління Державної податкової служби у Луганській області станом на 01.01.2020 в області діяло 23 632 суб'єкти малого та середнього підприємництва (далі – МСП). У порівнянні з 2018 роком (21 843) загальна кількість суб'єктів МСП збільшилась на 8,2 %.

В області здійснювали діяльність:

3 526 малих та мікропідприємств (на 8,8 % більше показника 2018 року (3 240));

202 середні підприємства (на 0,5 % або на 1 підприємство менше, ніж у попередньому році (203));

19 904 фізичних осіб – підприємців (ФОП). До попереднього року (18 400) показник збільшився на 8,2 %.

У малому та середньому бізнесі зайнято 86,4 тис. осіб, що на 1,7 % менше, ніж у 2018 році (87,8 тис. осіб).

Кількість зайнятих зменшилась:

на середніх підприємствах – на 3,7 % та склала 37,6 тис. осіб (у 2018 – 39 тис.);

фізичних осіб-підприємців та найманих ними працівників – на 3,3 % та становила 31,2 тис. осіб (у 2018 – 32,3 тис.), з яких 11,3 тис. осіб – наймані працівники.

Кількість зайнятих на малих підприємствах (у тому числі мікропідприємствах) збільшилась на 6,5 % та становила 17,6 тис. осіб

(у 2018 році – 16,5 тис.).

Середніми та малими підприємствами у 2019 році *реалізовано продукції (товарів, послуг) на суму 31,8 млрд грн, що більше, ніж у 2018 році (27,9 млрд грн) на 14,1 %.*

Середніми підприємствами *реалізовано продукції на суму 18,9 млрд грн, малими – 12,9 млрд грн, що в порівнянні з показниками 2018 року, більше на 20,6 % і 5,8 % відповідно.*

За інформацією органів місцевого самоврядування та райдержадміністрацій протягом I півріччя 2020 року в області *за рахунок МСП створено 1 786 нових робочих місць (у II кварталі – 1 102). На малих підприємствах створено 784 робочі місця, на середніх – 218, ФОП – 784.*

I. Створення сприятливого середовища для розвитку малого і середнього підприємництва

Одними з найбільш дієвих структур, створених органами влади, є центри надання адміністративних послуг (далі – центри). Створення зручних і доступних умов для отримання суб'єктами бізнесових структур та приватними особами адміністративних послуг є пріоритетним напрямком запровадження реформ в Україні. Розширення мережі центрів області та покращання системи надання адміністративних послуг сприяє отриманню суб'єктами МСП швидкого та якісного сервісу за сучасними стандартами.

В регіоні на 01.07.2020 діяло *20 центрів, із них: 8 районних, 5 міських та 7 центрів, які обслуговують об'єднані територіальні громади (далі – ОТГ).* З метою наближення адміністративних послуг до громадян органами місцевого самоврядування створено 22 віддалені робочі місця адміністраторів при 6-ти центрах.

Департаментом економічного розвитку, зовнішньоекономічної діяльності та туризму облдержадміністрації (далі – Департамент) *щоквартально здійснюється моніторинг діяльності центрів, за результатами якого розробляються та направляються головам райдержадміністрацій, відповідних міських, селищних та сільських рад рекомендації щодо підвищення ефективності роботи центрів.*

Протягом звітнього періоду через центри суб'єктам господарської діяльності та громадянам *надано майже 178 тис. адміністративних послуг, з них в електронному вигляді – 12 тис. В середньому за місяць через центри надавалося 29,6 тис. адміністративних послуг.*

Кількість видів адміністративних послуг, що надаються через центри, становить від 61 у центрі Марківської ОТГ до 200 у центрі Сєвєродонецької міської ради. В електронному вигляді – від 1 послуги у центрі Кремінської міської ради до 21 у центрі Лисичанської міської ради.

В центрах створено зручні, доступні і прозорі умови для отримання громадянами та суб'єктами господарювання якісних адміністративних послуг, що забезпечує розвиток сприятливого бізнес-клімату, запобігає проявам корупції.

З цією метою Департамент, органи місцевого самоврядування та райдержадміністрації постійно співпрацюють з міжнародними партнерами.

В області для центрів придбано: 23 комплекти обладнання з оформлення та видачі паспортних документів; 4 комплекти обладнання для оформлення і видачі посвідчення водія та реєстрації транспортного засобу; 16 мобільних кейсів для надання адміністративних послуг за межами приміщення центрів.

Послуги з оформлення та видачі паспорта громадянина України у формі ID-картки, у тому числі комплексна послуга для підлітків ID-14, та документа, що дає право громадянину України на виїзд за кордон, запроваджено через 12 центрів.

В рамках реалізації Програми ООН із відновлення та розбудови миру (UN RPP) придбано 2 мобільні центри (для Кремінської міської та Біловодської селищної рад) на базі автомобіля Ford, що розраховані на 2 робочих місця та 2 місця для відвідувачів.

У рамках проекту «Мобільні центри надання адміністративних послуг для уразливих груп населення на сході України» UN RPP продовжується робота щодо запровадження роботи 5-ти мобільних центрів на 4 робочі місця на базі авто марки IVECO.

Разом із тим в 14 центрах проводиться робота щодо запровадження комплексної послуги «Малятко для батьків новонароджених, яка реалізується Міністерством цифрової трансформації України за підтримки Прем'єр-міністра України, інших центральних органів виконавчої влади та за сприяння міжнародних проектів.

Для виявлення та поширення передового досвіду роботи центрів, підвищення ефективності надання адміністративних послуг, відзначення кращих центрів та адміністраторів *прийнято розпорядження* голови обласної державної адміністрації – керівника обласної військово-цивільної адміністрації, якими затверджено порядки проведення щорічних обласних конкурсів «Кращий центр надання адміністративних послуг» (від 11.12.2019 № 994) та «Кращий адміністратор центру надання адміністративних послуг» (від 11.12.2019 № 995). Проведення таких конкурсів планується у вересні-грудні поточного року.

Крім того, в області сформована *інфраструктура підтримки підприємництва, яка станом на 01.07.2020 представлена 27 об'єктами*, з них: 9 бізнес-центрів, 17 кредитних спілок та Луганське відділення Українського державного фонду підтримки фермерських господарств.

В області створено 43 громадську організацію підприємців, із них 7 зареєстровані на регіональному рівні.

За фінансової підтримки Програми розвитку ООН (ПРООН) в рамках проекту «Мережа НГО – центрів підтримки бізнесу» на Луганщині формується *мережа (коаліція) центрів підтримки бізнесу* на базі існуючих громадських організацій в районних центрах та громадах.

При облдержадміністрації створена регіональна рада підприємців, яка є консультативно-дорадчим органом. При міських радах міст обласного значення

та райдержадміністраціях створені і працюють 17 консультативно-дорадчих органів:

4 ради підприємців – при Кремінській, Новоайдарській, Сватівській та Старобільській райдержадміністраціях;

2 галузеві ради підприємців – при Станично-Луганській райдержадміністрації;

4 координаційні ради з питань розвитку підприємництва – при Лисичанській, Рубіжанській, Северодонецькій міських радах та Біловодській селищній раді;

6 робочих груп з питань сприяння розвитку малого підприємництва – при Кремінській, Міловській, Новопсковській, Попаснянській, Станично-Луганській і Троїцькій райдержадміністраціях;

дорадча рада з питань енергоефективності та енергозбереження при Северодонецькій міській раді.

II. Покращання доступу суб'єктів малого та середнього підприємництва до фінансування та інвестиційна підтримка

Орієнтовні обсяги фінансування на реалізацію заходів Програми склали 16 529,8 тис. грн, із них з обласного бюджету – 2 620,0 тис. грн, інших джерел – 13 909,8 тис. грн.

Протягом I півріччя 2020 року на реалізацію заходів Програми фактично використано 763,7 тис. грн з інших джерел, що складає 8,7 % до запланованої суми фінансування у 2020 році. Кошти направлені на:

надання одноразової виплати по безробіттю 16 особам для відкриття власної справи за рахунок коштів Фонду загальнообов'язкового соціального страхування на випадок безробіття – 455,8 тис. грн;

професійне навчання для самостійної зайнятості та подальшого працевлаштування у сфері МСП за рахунок коштів Фонду загальнообов'язкового соціального страхування на випадок безробіття – 285,4 тис. грн;

організацію та проведення ДП «Луганський регіональний науково-виробничий центр стандартизації, метрології та сертифікації» (далі – ДП «Луганськстандартметрологія») заходів у сфері харчової промисловості (семінарів, робочих зустрічей, zoom-конференцій, вебінарів) – 0,5 тис. грн;

надання ГО «Агенція місцевого розвитку» м. Щастя практичної допомоги у написанні бізнес-планів та індивідуальних консультацій за участі експертів – 22 тис. грн.

З обласного бюджету кошти не виділялися.

У I півріччі на реалізацію міських і районних програм розвитку та підтримки підприємництва використано 1 137,17 тис. грн. Із них: з інших джерел – 939,07 тис. грн, з місцевих бюджетів – 198,1 тис. грн.

В регіоні діють одна філія та 118 відокремлених підрозділів 12 банків України, головні офіси яких розташовані у м. Києві. Банківськими установами області здійснюється кредитна підтримка суб'єктів МСП. У I півріччі відділеннями ПАТ «Державний ощадний банк України» та АТ КБ «Приватбанк» надано 147 суб'єктам підприємництва кредитів на суму 67,625 млн грн.

Разом із тим через центри зайнятості області отримали одноразову виплату допомоги по безробіттю та відкрили власну справу 16 безробітних осіб, з них: 7 осіб – жінки, 9 – молодь у віці до 35 років, 3 – учасники Операції об'єднаних сил (ООС) та 1 особа з інвалідністю. Підтримано 16 бізнес-проектів безробітних на загальну суму 455,8 тис. грн. Для своєї підприємницької діяльності вони обрали: вирощування зернових культур, розведення тварин, вантажний автомобільний транспорт, обслуговування автотранспортних засобів, роздрібну торгівлю (деталями та приладдям, продуктами харчування, газетами та канцелярськими товарами, уживаними товарами), сферу бухгалтерського обліку та аудиту, надання послуг перукарнями та салонами краси, ремонт взуття тощо.

Крім того, в межах реалізації програми «FinancEast», що виконується в рамках Угоди «Підтримка Європейського Союзу для Сходу України» між урядом України та Європейським Союзом, що фінансується Німецьким державним банком розвитку (KfW), фінансову підтримку у вигляді субсидій і компенсацій отримали (на 01.07.2020) 36 суб'єктів мікро, малого та середнього підприємництва (ММСП) Луганської області для реалізації 46 інвестиційних проектів на загальну суму 75 млн грн.

Підприємці Луганщини брали участь у державній програмі «Доступні кредити 5 - 7 - 9 %». Протягом лютого-червня 6 суб'єктів мікро та малого підприємництва отримали кредити за пільговими відсотками на суму 5,1 млн грн.

Відповідно до Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для часткової компенсації вартості сільськогосподарської техніки та обладнання вітчизняного виробництва, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 01.03.2017 № 130, підприємці Луганщини отримали відповідну компенсацію на загальну суму 18,7 млн грн.

З метою впровадження державних програм підтримки агропромислового комплексу Департаментом агропромислового розвитку облдержадміністрації організовувались виїзні наради до м. Старобільськ та смт Новоайдар, в яких взяли участь керівники сільськогосподарських підприємств та кооперативів.

У II кварталі склалась складна ситуація для суб'єктів господарювання у зв'язку з обмежувальними заходами, які введено через поширення COVID-19. Разом із тим для малого та середнього бізнесу на визначений період на законодавчому рівні передбачено відповідні пільги. Органами місцевого самоврядування також вживаються певні заходи.

Так, Новопокровська селищна рада вирішила підтримати підприємців, які знаходяться на спрощеній системі оподаткування I групи, зменшивши до кінця року розмір єдиного податку з 10 % до 5 % від прожиткового мінімуму. Підприємці Новопокровської ОТГ, які знаходяться на спрощеній системі оподаткування II групи (виробники одягу, взуття, сільгоспвиробники), об'єдналися та організували в мережі Інтернет рекламу продукції та зберегли частину ринку за рахунок роботи в онлайн режимі.

Суб'єкти МСП Новопокровщини займаються виготовленням на 3D-принтері захисних масок. Ці засоби індивідуального захисту вже розповсюджено серед

медиків станції швидкої допомоги, Новопокровського центру первинної медичної допомоги. Планується їх виготовлення для медиків вторинної ланки, співробітників поліції та Нової пошти.

Для інвестиційної підтримки МСП та залучення міжнародної технічної допомоги в облдержадміністрації організовано та проведено низку заходів:

2 робочі наради – Департаментом – з питань здійснення поступових змін на шляху відродження сільського зеленого туризму в регіоні, сприяння розвитку інновацій та конкурентоспроможності українського зеленого туризму (24 січня) та визначення «туристичних магнітів» області, розроблення туристичних маршрутів (11 червня);

засідання обласної координаційної ради з питань реалізації в області проєктів, програм та ініціатив Європейського Союзу, ПРООН, інших міжнародних організацій за напрямком «Економічний розвиток та підтримка бізнесу» (24 лютого) за участю представників структурних підрозділів облдержадміністрації та міжнародних організацій.

Суб'єкти МСП брали участь у 2-х форумах та 2-х виставках:

XIII Міжнародному форумі з розвитку фермерства «Агропорт Захід Львів-2020» (27 лютого, м. Львів). Делегація області була представлена керівниками дрібних і середніх фермерських господарств, кооперативів. Учасниками заходу стали: національні та регіональні оператори агробізнесу, гості з Республіки Польща, Республіки Білорусь та США;

Першому Агрономічному Форумі «Агрономічні перспективи виробництва сої та кукурудзи в Україні» (28 лютого, м. Київ), який став своєрідним майданчиком для вирішення як глобальних, так і місцевих викликів, що постають перед аграріями;

найбільшій виставці сучасних технологій для сільського господарства Central Agricultural Trade Fair 2020 (31 січня-02 лютого, м. Варшава, республіка Польща), де завод зерночисного обладнання ТОВ «НВП «АЕРОМЕХ» Кременського району традиційно представив сепаратори САД на стенді польського дилера ЕКОПАРТНЕР;

виставці «Бджільництво Слобожанщини – 2020» (лютий, м. Харків), де 25 бжолярів Луганщини взяли участь у тренінгу з вивчення економіки, маркетингових та правових аспектів розвитку бджільництва.

Налагоджена *співпраця з міжнародними організаціями та програмами*, які діють на території області.

В регіоні реалізується п'ять донорських проєктів підтримки малого і середнього підприємництва.

1. *Проєкт «Популяризація підприємництва серед населення, що постраждало від конфлікту в Україні»* (Фаза III) виконується ПРООН за фінансової підтримки уряду США. Мета проєкту – інтенсифікація наявної підтримки розвитку підприємництва, процесу створення робочих місць, розвитку ділових навичок, доступу до ринків у складних умовах, що виникли внаслідок конфлікту, та запобігання погіршення економічної ситуації в Донецькій та Луганській областях.

2. *Проект «Підтримка соціального та економічного відновлення у Східному регіоні України»* виконується ПРООН та фінансується урядом Японії. Метою є: розширення наявної підтримки розвитку підприємництва шляхом фінансової підтримки малих бізнес стартапів, суб'єктів МСП з метою розширення їх бізнесу, забезпечення підприємців консалтинговими та допоміжними послугами, технічною допомогою.

У минулому році ПРООН проведено 2 конкурси на отримання бізнес-грантів серед суб'єктів МСП Луганської та Донецької областей. За результатами конкурсів присуджено 105 грантів підприємцям з Луганської області.

3. *Проект «Економічна підтримка Східної України»*, метою якого є підтримка стабілізації економіки Східної України та сталого розвитку малих і середніх підприємств, фінансується Агентством США з міжнародного розвитку (USAID). Виконавці проекту: компанія DAI Global LLC, міжнародна некомерційна організація «ФНІЗ60», ГО «Ресурс. Допомога. Розвиток», ТОВ «СДМ Інжиніринг Україна».

В рамках цього проекту ГО «Агенція регіонального розвитку Східного Донбасу» спільно з USAID впроваджує грантову програму «Скорочення гендерної нерівності серед жінок сільського населення шляхом підвищення компетенцій у сфері підприємництва та правосуддя». Після відбору учасниці пройдуть навчання на тренінгах, підприємниці отримають менторів, які допоможуть розробити стратегію розвитку справи. Вже відбулось два навчальні заходи (11 червня, м. Сватове, 25 червня, смт Біловодськ) для жінок сільської місцевості, які готові заснувати свій бізнес.

4. *Проект «Підтримка ЄС для Сходу України – відновлення, зміцнення миру та урядування»* фінансується Європейським Союзом, виконується ПРООН у партнерстві з: Фондом ООН у галузі народонаселення (ЮНФПА), Продовольчою та сільськогосподарською організацією ООН (ФАО), Структурою ООН з питань гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок (ООН Жінки). Мета програми – сприяння миру, економічному відновленню та примиренню в Східній частині України через соціальне та економічне відродження, де особлива увага приділятиметься підконтрольним уряду територіям Донецької та Луганської областей.

5. *Проект «Програма Європейського Союзу для Сходу України»*, метою якого є забезпечення доступу до фінансування ММСП на Донбасі, виконується KfW за фінансової підтримки Європейського Союзу.

В рамках цього проекту реалізується програма «FinancEast», мета якої – відновлення фінансування інвестиційних проектів суб'єктів ММСП Донецької та Луганської областей через банківські та лізингові установи. Реалізацію програми забезпечує Фонд розвитку підприємництва (ФРП).

У поточному році *грантові конкурси на започаткування, відновлення або розширення бізнесу* оголошено ПРООН, Міжнародною організацією з міграції (МОМ) для власників мікро-, малих та середніх підприємств та програмою «Конкурентоспроможна економіка України» USAID – для малих та середніх підприємств, власниками та керівниками яких є жінки. Департаментом

економічного розвитку, зовнішньоекономічної діяльності та туризму облдержадміністрації зазначену інформацію доведено до бізнесових структур області.

ГО «Агенція місцевого розвитку» міста Щастя надано практичну допомогу у написанні бізнес-планів 28 зацікавленим особам. *З 28-ми бізнес-планів, поданих на конкурси, 9 пройшли конкурсний відбір.* Отримавши грантову допомогу, 9 підприємців-початківців відкрили власну справу.

III. Інформаційно-консультаційне забезпечення та популяризація підприємництва

З метою розгляду проблемних питань, стимулювання розвитку професійних навичок, самостійності, пізнавальної активності підприємців *проведено 8 семінарів, 2 тренінги, 2 «круглих столи», 4 робочі зустрічі, 2 робочі наради, робочу поїздку, скайп-нараду, 3 зоот-конференції та 4 вебіари за участі суб'єктів бізнесу.*

Спеціалістами ДП «Луганськстандартметрологія» у сфері харчової промисловості *проведено 16 заходів, участь у яких узяли 64 суб'єкти МСП:*

8 семінарів на теми: «Актуальні питання впровадження системи управління безпечністю харчових продуктів відповідно до вимог нової версії стандарту ISO 22000:2018» та «Актуальні питання переходу системи управління безпечністю харчових продуктів на нову версію стандарту ISO 22000:2018»;

3 робочі зустрічі на теми: «Актуальні вимоги діючого законодавства у сфері метрологічної діяльності стосовно діяльності виробничої лабораторії», «Процедури визнання вимірювальних можливостей виробничо-технологічної лабораторії елеваторів» та «Актуальні питання при виробництві олії соняшникової пресової виготовленої з ядер соняшника»;

3 зоот-конференції щодо імплементації актів законодавства Європейського Союзу у сфері технічного регулювання, вимог діючого законодавства у сфері атестації виробництва алкогольних напоїв та у сфері інформування споживачів про харчову продукцію;

2 вебіари на теми: «Актуальні питання при виробництві консервної м'ясної продукції на малому підприємстві», «Питання розробки, реєстрації та актуалізації технічних умов промисловими підприємствами».

Департаментом агропромислового розвитку облдержадміністрації для фермерів та сільгоспвиробників проведено:

навчальний тренінг щодо ведення племінної справи (лютий, с. Веселе Старобільського району, на базі фермерського господарства «Крот») із залученням експертів у галузі тваринництва;

2 вебіари на теми: «Алгоритм взаємодії пасічників з аграріями та органами місцевого самоврядування» (травень) за підтримки проекту «Економічна підтримка східної України» USAID, «Вимоги харчового законодавства. Практичні аспекти щодо виконання вимог» (червень) за сприяння ФАО.

За участі спеціалістів територіальних підрозділів Державної податкової служби, Держпраці, Держпродспоживслужби, Державної служби зайнятості

проведено *засідання «круглих столів»* для представників бізнесу у містах Лисичанськ та Кременна з питань, що стосуються порядку оподаткування, легалізації трудових відносин, змін до діючого законодавства у сфері державного ринкового нагляду.

Крім того, під керівництвом голови обласної державної адміністрації – керівника обласної військово-цивільної адміністрації *проведено:*

робочу зустріч з керівниками провідних підприємств, що здійснюють зовнішньоекономічну діяльність, під час якої обговорили питання повернення процедури розмитнення з інших регіонів на Луганщину;

скайп-нараду з представниками МСП з метою обговорення питань здійснення господарської діяльності в умовах карантинних обмежень;

робочу поїздку до ПрАТ «Біловодський маслоробний завод», де запроваджено сучасні технології, що дозволяє експортувати готову продукцію в інші країни.

Питання, що турбують підприємців *висвітлюються під час брифінгів* для засобів масової інформації (ЗМІ):

заступник директора Департаменту провела *2 брифінги* з питань підтримки МСП в регіоні та реалізації програми «FinancEast»;

керівництвом Департаменту агропромислового розвитку облдержадміністрації проведено *4 брифінги* щодо здійснення комплексу весняно-польових робіт, впровадження державних програм підтримки агропромислового комплексу, розвитку бджолярства та наслідків надзвичайної події природного характеру;

начальник філії Луганського обласного управління АТ «Ощадбанк» розповіла про роботу банківської системи в умовах карантину;

начальник Головного управління ДПС у Луганській області поінформувала про мінімізацію ризиків для бізнесу, пов'язаних з запобіганням поширенню на території України коронавірусу COVID-19.

На офіційному вебсайті облдержадміністрації та вебсторінці Департаменту постійно оновлюються розділи: «Підприємництво», «Адміністративні послуги» та «Регуляторна політика», на яких розміщується для підприємницьких структур необхідна та корисна інформація. Окремі розділи з питань підприємницької діяльності створені та оновлюються на офіційних вебсайтах райдержадміністрацій та органів місцевого самоврядування.

Протягом півріччя на офіційному вебсайті облдержадміністрації та вебсторінці Департаменту *розміщено 11 інформаційних повідомлень* (у II кварталі – 7) про:

проведення органами державного нагляду (контролю) планових заходів із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності на період карантину;

створення для бізнесу покрокових порад при проведенні перевірок контролюючими органами та шаблонів основних документів для підприємців;

внесення змін до деяких законодавчих актів на період карантину (Закон України від 30.03.2020 № 540-IX);

інформаційну підтримку та розвиток суб'єктів МСП в умовах карантину та пільги для бізнесу в цей період;

засвідчення форс-мажорних обставин Луганською регіональною торгово-промисловою палатою.

До бізнесових структур доводилось 14 інформаційних повідомлень (у II кварталі – 7) про можливу участь у:

конкурсі бізнес-грантів серед суб'єктів МСП Луганської та Донецької областей на започаткування, відновлення та розширення мікро, малих та середніх підприємств, що проводитиметься UN RPP;

другому компоненті «На варті інтересів бізнесу від Фонду Східна Європа» проекту «Школа організацій з розвитку підприємництва» USAID та спрямований на збільшення прозорості у взаємодії локального бізнесу з владою;

програмі «FinancEast», що реалізується в рамках Угоди «Підтримка Європейського Союзу для Сходу України» між урядом України та Європейським Союзом, що фінансується KFW;

онлайн-зустрічі «Шлях покупця від онлайн до офлайн» (09 червня) для підприємців і самозайнятих осіб Донецької та Луганської областей, що відбудеться в рамках проекту «Економічна підтримка Східної України» USAID;

грантовій програмі для жінок-підприємців «Скорочення гендерної нерівності серед жінок сільського населення шляхом підвищення компетенцій у сфері підприємництва та правосуддя» USAID;

безкоштовних вебінарах для МСП від Міністерства цифрової трансформації України;

ділових перемовинах, що стосуються підприємств хімічної промисловості, в рамках торговельної місії у Турецькій Республіці (27-29.07, м. Стамбул, Туреччина).

З метою інформування підприємців про вільні приміщення Департаментом створено та оновлюється *обласний реєстр вільних приміщень* державної та комунальної власності, що пропонуються для викупу або передачі в оренду суб'єктам підприємництва для здійснення ними підприємницької діяльності. Реєстр розміщено на вебсторінці Департаменту у розділі «Підприємництво» (підрозділ «На допомогу підприємцю»).

Станом на 01.07.2020 в області налічувалось 271 вільне нежитлове приміщення державної та комунальної власності загальною площею 70,9 тис. м², із них: у містах – 10,6 тис. м², районах – 60,3 тис. м². Протягом I півріччя підприємницьким структурам передано в оренду 68 приміщень загальною площею 14,1 тис. м², у власність – 4 приміщення загальною площею 361 м².

Департаментом розроблена та постійно оновлюється база даних *інвестиційних ресурсів області «Зручно. INVESTBASE»*, яка розміщена на офіційному сайті облдержадміністрації. База даних наповнена актуальними даними, містить інформацію щодо вільних земельних ділянок, у тому числі і промислового призначення, об'єктів нерухомості, об'єктів Фонду державного майна України, водних ресурсів, наявних корисних копалин, сировини для переробки, трудового потенціалу та комерційні пропозиції. Станом на 01.07.2020

онлайн-ресурс містить інформацію про 204 інвестиційно привабливі земельні ділянки, з яких 9 – землі промислового призначення.

Суб'єкти МСП залучаються до виконання робіт/послуг за державні кошти. Протягом I півріччя до участі залучено 136 підприємців. За результатами укладено 189 договорів на суму 31,8 млн грн.

Для підвищення кваліфікації персоналу підприємств регіону, опанування нових вимог законодавства у сфері стандартизації, метрології, сертифікації та оцінки відповідності спеціалістами ДП «Луганськстандартметрологія» надано суб'єктам МСП 61 консультацію.

ГО «Агенція місцевого розвитку» міста Щастя надано 47 індивідуальних консультацій з питань розробки бізнес-планів, започаткування власної справи, надання звітності контролюючим органам, ГО «Кремінська бізнес-асоціація» – 16 консультацій щодо змін в оподаткуванні та з написання бізнес-планів.

Крім того, керівником ГО «Кремінська бізнес асоціація» створена та оновлюється вебсторінка в мережі facebook, через яку поширюється інформація про діючі грантові програми, зміни в законодавстві, семінари-тренінги.

На базі центрів зайнятості в містах Сєверодонецьку та Старобільську здійснюють діяльність консалтингові центри, робота яких планується за двома напрямками: відкриття власної справи і підтримка діючого бізнесу.

Так, для безробітних, які планують започаткувати власну справу, проведено 8 інформаційних заходів, 6 семінарів на тему: «Як розпочати свій бізнес?», (155 осіб), 3 «Дні відкритих дверей», 3 «Презентації роботодавця» для 85 осіб, 2 інформаційні семінари для підприємців-початківців (20 осіб).

Для роботодавців (195 осіб) організовано 15 різноманітних заходів: семінари, наради, круглі столи. Так, за участю представників територіальних підрозділів: Пенсійного фонду, Державної податкової служби, Держпраці, Держпродспоживслужби для роботодавців проведено зустрічі та семінари: «Легальна зайнятість», «Інноваційні підходи в обслуговуванні клієнтів служби зайнятості» та з питань реалізації державної програми фінансової підтримки суб'єктів мікро та малого підприємництва «Доступні кредити 5-7-9 %».

На виконання доручення Прем'єр-міністра України від 22.01.2020 про вжиття заходів, спрямованих на детінізацію зайнятості населення, центрами зайнятості області спільно зі спеціалістами Головного управління Держпраці у Луганській області розгорнуто інформаційно-роз'яснювальну кампанію, спрямовану на легалізацію зайнятості населення, якою охоплено понад 2,6 тис. роботодавців області.

Крім того, консалтинговими центрами надано 72 індивідуальні та 3 групові консультації з питань організації та провадження підприємницької діяльності. Спеціалісти консалтингових центрів здійснюють супровід та надають консультаційну підтримку особам, які розпочали підприємницьку діяльність завдяки отриманню одноразової допомоги по безробіттю.

У Лисичанському міському та Кремінському районному центрах зайнятості функціонують студії підтримки та супроводу безробітних «Бізне\$тарт», діяльність яких спрямована на: надання знань щодо ведення бізнесу, допомогу у складанні,

супроводі бізнес-планів для участі у конкурсах на отримання грантів, залучення представників міжнародних донорських, волонтерських, громадських організацій до співпраці.

Для оперативного вирішення актуальних питань, які стосуються підприємницької діяльності, в області *працюють «гарячі лінії» для підприємців*, утворені при міських радах міст обласного значення та райдержадміністраціях. *На «гарячі лінії» від підприємців надійшло 124 звернення*, на які було надано роз'яснення.

Також здійснює свою діяльність державна установа «Луганський обласний контактний центр», основними завданнями якого є: сприяння вирішенню питань, з якими громадяни, в тому числі й підприємці, звертаються до органів державної та місцевої влади шляхом надання консультативно-правових послуг відповідно до чинного законодавства.

При Кременській, Новопокровській, Сватівській та Троїцькій райдержадміністраціях працюють *виїзні консультаційні пункти*, робота яких направлена на залучення сільського населення області до підприємницької діяльності, створення нових робочих місць. З початку року ними здійснено *17 виїздів та надано 34 консультації*.

IV. Навчання, підготовка та перепідготовка кадрів для сфери підприємництва

Центрами зайнятості області проводилася робота з формування груп з числа безробітних громадян на навчання для самостійної зайнятості та подальшого працевлаштування у сфері малого бізнесу. Протягом кварталу за курсом «Основи бізнес-планування» направлено на навчання 17 осіб, з них: 3 учасники ООС, 2 внутрішньо переміщені особи.

На навчання за професіями «Продавець непродовольчих товарів», «Перукар (перукар-модельєр)», «Візажист», «Швачка», «Бармен», «Маляр», «Токар», «Верстатник деревообробних верстатів», «Слюсар з ремонту колісних транспортних засобів», «Робітник з комплексного обслуговування й ремонту будинків», що сприяють започаткуванню власної справи, направлено 62 безробітні особи. Із них: 2 особи з інвалідністю, 22 жінки, 26 осіб у віці до 35 років, 19 мешканців сільської місцевості, 1 внутрішньо переміщена особа, 14 учасників ООС.

З метою масового інформування громадян про можливість займатися підприємницькою діяльністю центрами зайнятості області протягом I півріччя *проведено 81 інформаційний захід*, у яких взяли участь 1 286 осіб:

24 семінари «Генеруй бізнес-ідею та розпочни свій бізнес» – 319 осіб;

57 групових заходів «Презентація послуг з професійного навчання, у тому числі послуг Центрів професійно-технічної освіти» – 967 безробітних громадян.

З початку впровадження карантинних заходів групові послуги надаються дистанційно. При проведенні інформаційних вебінарів в онлайн-режимі окремим блоком надається інформація про можливість започаткування власної справи. У II кварталі проведено *125 онлайн-вебінарів для 911 безробітних*.

Луганською обласною службою зайнятості вжито заходів щодо інформування населення про можливість започаткування власної справи. Так, з цією метою в інформаційних секторах центрів зайнятості області функціонують куточки «Розпочніть власну справу» для майбутніх підприємців, де розміщена інформація щодо різних аспектів ведення підприємницької діяльності. Для візуалізації досвіду успішних підприємців з числа колишніх безробітних заведені та оновлені фотоальбоми «Історія мого успіху».

На базі Новопокровського районного центру зайнятості функціонує хаб-центр «Від ідеї до успіху для сільських мешканців», яким надається інформація щодо бізнес-ідей, менеджменту в агропромисловому секторі.

Система освіти області представлена 304 закладами, з них: 280 загальної середньої освіти, 23 – професійної (професійно-технічної), 12 – вищої освіти.

Учні 10-11 класів загальної середньої освіти на профільному рівні вивчають предмет «Економіка» та проходять курс «Фінансова грамотність». Відповідно до державних стандартів професійно-технічної освіти навчальний предмет «Основи галузевої економіки і підприємництва» входить до навчальних планів з кожної професії, яку набувають учні закладів професійно-технічної освіти.

Два заклади вищої освіти області здійснюють навчання ведення підприємницької діяльності: Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля (далі – СУНУ) та Луганський національний університет ім. Тараса Шевченка (далі – ЛНУ).

У СУНУ на постійній основі здійснюють діяльність:

Ресурсний центр зі сталого розвитку, серед основних завдань якого є сприяння розвитку стратегічних партнерських відносин з органами державної влади, бізнесом, громадським суспільством та міжнародними організаціями;

Центр фінансової грамотності, створений з метою підвищення обізнаності у сфері управління особистими фінансами серед студентів і школярів;

Стартап Школа, яка покликана сприяти розвитку інноваційного середовища в регіоні як складової частини загальноукраїнської університетської інноваційної екосистеми;

Центр розвитку кар'єри, який сприяє подальшому працевлаштуванню студентів, підтримує підприємницькі ініціативи шляхом надання консультаційно-інформаційних послуг, проведення тренінгів, семінарів.

На базі ЛНУ функціонують:

філія інституту економіки промисловості Національної академії наук України;

Комунікаційно-консультаційний центр для забезпечення економічного супроводу грантової політики міжнародних благодійних організацій – інноваційна форма забезпечення освітнього процесу та взаємодії з суб'єктами МСП.

Вищезазначені заклади запроваджують неформальну освіту з питань ведення бізнесу та підприємницької діяльності.

Разом із тим менторська та освітня допомога підприємцям на Сході України надається проектом «Економічна підтримка Східної України» USAID в рамках інформаційної кампанії «Схід економічних можливостей». З цим проектом співпрацюють та беруть участь у менторських програмах:

кооператив «Овочі Станичників» (близько ста домогосподарств зі Станиці Луганської), який під брендом «Овочі Станичників» реалізує томати черрі у мережі супермаркетів Києва. Фермери і консультанти проекту ведуть перемовини із мережами супермаркетів на Луганщині і Донеччині, щоб розширити коло покупців;

підприємство «Промдекс-Україна» (м. Северодонецьк), яке під торговою маркою «SVOD» налагодило випуск побутової хімії. Фахівці проекту організували навчання персоналу для використання сучасних інструментів пошуку закордонних партнерів, допомагають у виході на нові ринки, у тому числі європейські;

пасіка родини Васильєвих (с. Зміївка Сватівського району), яка зареєструвала торгову марку «Медове джерело» та створює різні продукти з меду (мед з горіхами і сухофруктами, натуральна косметика на основі продуктів бджільництва тощо). Підприємці отримують індивідуальні консультації від експертів проекту щодо розширення власної справи, планують запустити цех з переробки меду і облаштувати місце для відпочинку туристів.

За підтримки уряду Німеччини в рамках *проєкту «Професійна інтеграція внутрішньо переміщених осіб в Україні»*, який виконується Німецьким товариством міжнародного співробітництва (GIZ) у партнерстві з Агенцією регіонального розвитку Луганської області, Луганською обласною службою зайнятості та державним навчальним закладом «Луганський центр професійно-технічної освіти державної служби зайнятості», розроблено комплексний навчальний *online курс з основ сільського господарства – «Школа фермерства»*. Таке навчання спрямоване на формування місцевої команди сільськогосподарських дорадників, які складуть кадрову основу для дорадчої служби області. Вже пройшли навчання більше 50 осіб (2 групи слухачів). Наразі проводиться реєстрація учасників для 3-ї групи.

Разом із тим мешканці сільських територій, які бажають започаткувати або розвинути діяльність в аграрній сфері, мають можливість взяти участь в навчанні. Так, в рамках *впровадження ініціативи «Школа фермерства»* викладачі Луганського національного аграрного університету (далі – ЛНАУ) здійснили низку візитів до Новоайдарського, Старобільського, Сватівського, Станично-Луганського та Троїцького районів, де провели *навчальні тренінги для сільгосптоваровиробників*. Представники Біловодської громади взяли участь в 2-х *онлайн семінарах «Школа фермерства»*, які містять найуспішніший досвід місцевих господарств. Курс має 4 основні модулі: тваринництво, рослинництво, інноваційні сільськогосподарські технології, ведення фермерського бізнесу.

Водночас ЛНАУ співпрацює з проєктом USAID «Економічна підтримка Сходу України» з питань відновлення матеріально-технічної бази, розвитку дуальної освіти, створення стратегії розвитку, міжнародного обміну освітніми програмами тощо.

Із запланованих 20 заходів Програми реалізовано 3, знаходяться на стадії реалізації 17.

Протягом I півріччя на реалізацію заходів Програми фактично використано 763,7 тис. грн з інших джерел, що складає 8,7 % до запланованої

суми фінансування у 2020 році. З обласного бюджету кошти не виділялися.

Одноразову виплату допомоги по безробіттю у сумі 455,8 тис. грн отримали та відкрили власну справу 16 безробітних осіб.

Підприємницьким структурам передано в оренду 68 приміщень загальною площею 14,1 тис. м², у власність – 4 приміщення загальною площею 361 м².

До виконання робіт/послуг за державні кошти залучено 136 суб'єктів малого підприємництва. За результатами укладено 189 договорів на загальну суму 31,8 млн грн.

Суб'єкти МСП були учасниками 2-х форумів міжнародного значення та 2-х виставках (13 суб'єктів МСП).

Представники бізнесу здійснили навчальний візит до м. Харків (25 учасників).

У звітному періоді організовано та проведено для підприємницьких структур області:

17 навчальних семінарів, тренінгів для 188 учасників;

12 зустрічей в різних форматах, засідань «круглих столів» та нарад за участі 105 представників МСП;

9 онлайн заходів (зоом-конференції, вебінари), в яких взяли участь 160 осіб.

Проходили навчання за курсом «Основи бізнес-планування» 17 осіб, за професіями, що сприяють започаткуванню власної справи, – 62.

Центрами зайнятості проведено: 24 семінари «Генеруй бізнес-ідею та розпочни свій бізнес», 57 групових заходів «Презентація послуг з професійного навчання, у тому числі послуг Центрів професійно-технічної освіти» та 125 онлайн-вебінарів про можливість започаткування власної справи.

За період дії програми «FinancEast» фінансову підтримку у вигляді субсидій і компенсацій отримали 36 суб'єктів ММСП Луганської області для реалізації 46 інвестиційних проєктів на загальну суму 75 млн грн.

Підприємці Луганщини брали участь державній програмі «Доступні кредити 5 - 7 - 9 %». Протягом лютого-червня 6 суб'єктів мікро та малого підприємництва отримали кредити за пільговими відсотками на суму 5,1 млн грн.

В рамках реалізації державної програми підтримки агропромислового комплексу підприємці Луганщини отримали часткову компенсацію вартості сільськогосподарської техніки на загальну суму 18,7 млн грн.

Реалізація Програми сприяла створенню в області нових робочих місць. За інформацією органів місцевого самоврядування та райдержадміністрацій у I півріччі за рахунок МСП створено 1786 нових робочих місць.